

HAGIBOR A POSTOLOPRTY

Již za druhé republiky začala probíhat protižidovská opatření.¹ Brzo po německé okupaci maminka musela na šatech nosit hvězdu s nápisem *Jude* (viz vpravo), nesměla do různých krámů a měla zakázáno chodit po chodníku. V době, kdy byl tatínek od 27. 2. 1940 po 18 měsíců ve vězení a oficiálně naše hospodářství i náš obchod řídil „arizátor“² pan učitel Michal, maminka i já jsme *de facto* vedli naše záležitosti. S panem Michalem jsme dobře vycházeli a on nás vlastně chránil. Když tatínek byl propuštěn z vězení, vrátili jsme se jakoby do normálu, a já se mohl naplno věnovat odbojové činnosti.

Maminčina hvězda

Zlom nastal, když maminka byla povolána do Hagiboru³, kam dorazila 28 září 1944.

Aufgenommen - Přijat		Gattung Druh		TELEGRAMM TELEGRAM		Zustellnummer Dodací číslo		Übermittlungsnummer Číslo výpravní	
am Leitungs (Arbeitsplatz) na vedení (pracovišti)		am Leitungs (Arbeitsplatz) na vedení (pracovišti)		Jung Leopoldine		Luttenberg		Beifördert - Vypraven	
den das		den das		25. 9. 1944		2020		194	
von z		von z		Unterschrift Podpis		Unterschrift Podpis		nach do	
Bestimmungsamt - Adresní úřad		Aufgabesamt - Podací úřad		Nummer - Číslo		Wortzahl - Počet slov		Tag - Den	
Prag f		35335		49/48		25		2020	
Uhrzeit - Hod.		Dienstliche Angaben - Leitweg		Služební údaje - dopravní cesta					
<p>Sie haben sich bis spätestens Donnerstag den 28 September um 11 Uhr vormittags in Prag II Schwerinstr 1201 am Hagiborplatz einzustellen. Lebensmittelkarten 2-gamntworen Bedwände, Decken, Eßschale, Tücher, Essbesteck, mitnehmen dieses Telegramm gibt als Reisebewilligung nach Prag = Völkerrat der Juden Prag, Jüdische Arbeitsrat</p>									

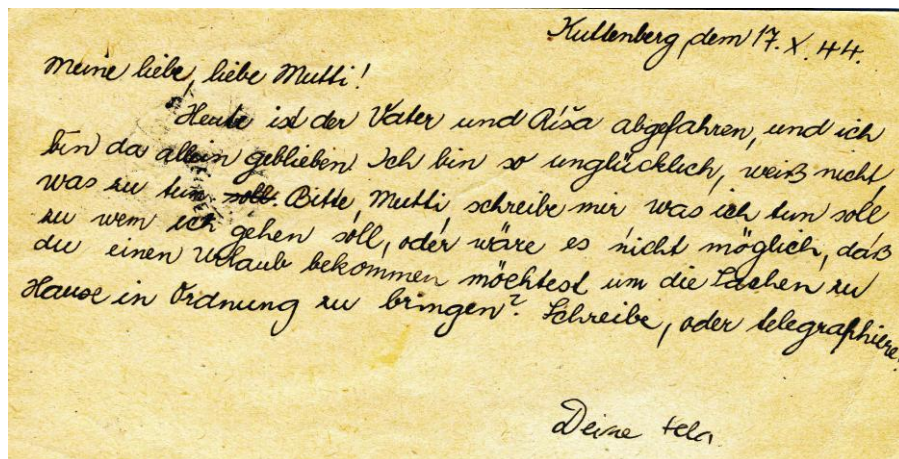
Rozkaz k maminčině internaci

¹ Již za 2. republiky se objevily na krámech a institucích nápisy „Židům vstup zakázán“. Činnost židovských lékařů a právníků byla omezena rozhodnutím českých odborových komor na židovské pacienty a klienty. V roce 1942 jsem musel na předpis protektorátní vlády odejít v kvintě z gymnázia jako „míšenec“ dle norimberských zákonů. Ve Vyšší hospodářské škole v Čáslavi a později i v Poděbradech jsem byl ředitelem, učiteli i spolužáky přijat jako samozřejmost.

² Arizátor byl árijec dle norimberských zákonů, který byl německými úřady zmocněn nabytím vyvlastněného plně nebo částečně židovského majetku. Pan Michal nebyl v tomto smyslu arizátor, neboť náš majetek nebyl vyvlastněn a jemu darován. Byl spíše jedním z přechodných forem nuceného árijského správce, snad *treuhänder* (poručník); nepamatuji si, čím formálně byl. V každém případě měl plné moci, šéfoval našim zaměstnancům a zastupoval nás v majetkových a jiných právních jednáních s Němci.

³ Hagibor (hebrejský výraz pro hrdinu) je oblast v městské části Praha 10, převážně ve Strašnicích a západním cípem též na Žižkově. Nese pojmenování po někdejším židovském sportovním klubu ŽSK Hagibor, který zde měl působiště. V létě 1944 se stal z Hagiboru pracovní tábor pro zpracování slídy. Internováni zde byli muži i ženy žijící ve smíšeném manželství, mezi nimi i herec Oldřich Nový a spisovatel Ondřej Sekora, kteří měli židovské manželky. Táborem prošlo kolem 3500 lidí.

Otec a já jsme ještě měsíc oddalovali různými formalitami naši internaci. 17. října 1944 jsme museli jít i my. Helenka, tehdy 13letá, zůstala sama. Stihli jsme ji ještě napsat, ať chodí jíst k Michalům. Jak byla zoufalá a zřejmě nechápala situaci, ukazuje pohlednice, kterou Helenka poslala mamince do

Helenčina pohlednice mamince

koncentračního tábora Hagibor, sdělující ji předepsanou němčinou, že otec i já jsme odjeli, a zda by si maminka nemohla vzít dovolenou a přijet domů dát věci do pořádku.

Hotel Zum Goldenem Löwen, Maltheuern

Dle německých rozkazů jsme s otcem sami museli dorazit do Čekovic (nyní část Prahy). Na nádraží jsme museli zůstat až do večera. Pak, s kufříky (které nesměly vážit více než 20kg.) v rukou, všechny tam shromážděné seřadili a s ozbrojeným německým doprovodem celou noc vedli neznámo kam. Cesta se zdála nekonečná, a přestože jsem byl po zemědělských pracích doma ve výborné fyzické kondici, nesmírně únavná. Ráno jsme pěšky dorazili do Záluží (německy *Maltheuern*) u Mostu⁴ Tam jsme dostali najíst v hostinci *zum Goldenen Löwen* (jehož starou pohlednici příkládám). Tehdy jsem poprvé ochutnal pověstný *Eintopfgericht*, ovšem již velmi zředěný.

V litvínovské továrně jsme byli rozděleni do skupin a nasazeni do jam, které zůstaly po amerických náletech. Tam jsme krumpáčem a lopatami museli vyhrabávat nevybuchlé zápalné bomby. Na okrajích jam stáli Němci v uniformách a dohlíželi na nás se samopaly. Jakmile začaly zvučet sirény, hlásící spojenecká letadla, hned na nás zamířili. Když však zazněla siréna po čtvrté, upustili samopaly a utekli se schovat. V ten okamžik jsme se mohli z jam vyhrabat a pokusit se před bombardováním utéct. Nejdříve jsme nevěděli kterým směrem. Po nějaké době jsme zjistili, kde byl kruh *FlaK* (*Flieger Abwehr Kanonen*, protiletectkých děl). Při běhu bylo ale potřeba počítat houknutí sirén, neboť sedmá znamenala, že pokračuje dvanácti-členná série, ohlašující přímý nálet. Pak sebou bylo potřeba praštit do nejbližší prohlubně, pokud tam nějaká byla, neboť hlavní nebezpečí nehrázilo od spojeneckých bomb, ale od padajících střepů německých protiletadlových nábojů.⁵ Když byl nálet ohlášen, museli jsme se vrátit a kopat nevybuchlé bomby někdy v nově vzniklé jámě.

⁴ Záluží (německy *Maltheuern*) je název zaniklé obce v okrese Most v Ústeckém kraji. Nacházela se asi 5,5 km severozápadně od starého města Mostu v nadmořské výšce 261 metrů s katastrální výměrou 474 ha. V roce 1939 po okupaci českého pohraničí začali Němci poblíž Záluží stavět chemický závod (*Sudetenländische Treibstoffwerke AG*) na výrobu leteckého benzínu z uhlí. Chemická rafinérie byla v letech 1944 a 1945 opakovaně cílem spojeneckých náletů, při kterých bylo několikrát postiženo i Záluží. Při náletu 23. září 1944 byla spodní část obce úplně zničena a řada dalších domů poškozena. Rafinérie byla americkými bombardéry vůbec nejčastěji napadané místo v Česku, ale protože leželo v Sudetech, nebylo to ve všeobecném povědomí. V prostoru bývalé obce se dnes nachází výrobní provozy Chemopetrolu Litvínov, neboť obec byla zlikvidována v letech 1974-1975 při rozšíření chemických závodů. Záluží dnes tvoří jednu z místních částí města Litvínova. Město Most (německy *Brüx*) a jeho okolí bylo v letech 1960 přemístěno, ježto tam bylo dolováno uhlí.

⁵ Po roce 1990, když jsem znovu začal žít v Kutné Hoře v rodinném domě blok od nemocnice, se mi ještě nějaký čas svíral žaludek, když jela sanitka se zapnutými sirénami.

Pak nás převedli do Postolopr⁶. Tam jsme byli ubytováni v barácích, kde před námi byli ubytováni váleční zajatci (viz vpravo). Byl jsem ubytován v baráku XII, místnosti 66, stejně jako otec. Ten se stal *Zimmerältester*, odpovědný za pořádek

Baracke XII.

Stube 66.

Jung	Ladislav, Zimmerältes
Dušek	Antonín
Günzl	Franz
Hodek	Gottlieb
Hrabák	Gottlieb
Jung	Richard
Knobloch-Dr.	Rudolf
Kubíček Ing.	Karl
Lorenz	Ulrich
Nitsche	Friedrich
Balkovský	Alois
Pohl	Karl
Reich	Alois
Schmidt	Gustav
Szabo	Rudolf
Száda Dr.	Josef
Spałek	Wenzel
Sultta	Karl
Tesař	Eduard
Tichý	Wenzel
Tögl	Walter
Wiehl	Johann
Vojtěch	Franz
Vojtěch	Georg

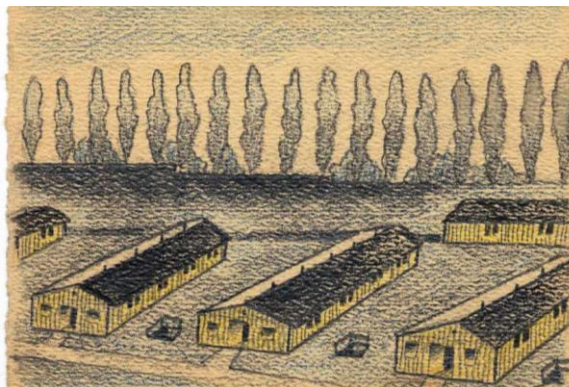
Belegschaft: 24 Mann.

Postelberg, am 12. Februar 1945.

reagoval tím, že mu dal facku. V ten okamžik otec, který seděl na konci stolu, se vznesl jako tygr přes stůl a dorazil k Šultovi, kterého pěstí několikrát uhodil do hlavy. Prohlásil "Když někdo v této místnosti bude fackovat, tak to budu jediné já." A od té doby byl klid.

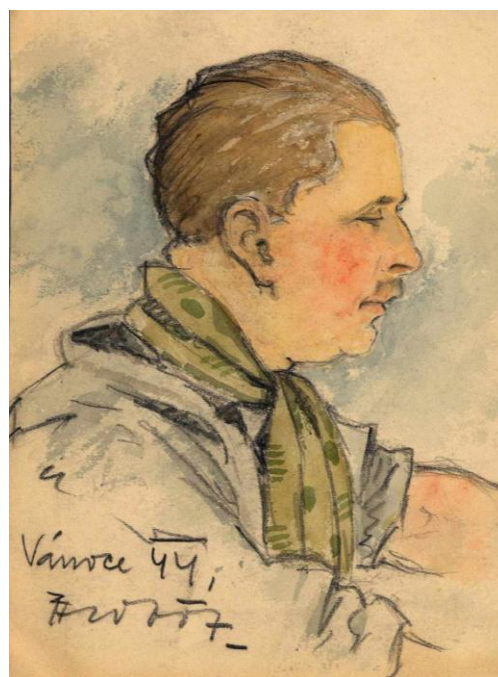
Můj první pracovní úkol byl chodit s tyčí s hřebíkem na konci a sbírat kusy novin roztroušené po okolí, které použili zajatci na utření po velké stolici. Tam jsem se seznámil s již dříve internovanou a samostatně uvězněnou skupinou Moravských Bratří. Chovali se jinak než všichni ostatní zajatci; velmi spořádaně a usilovně plnily všechny rozkazy. Snažil jsem se je přemluvit, aby tolik napracovali a naopak se snažili sabotovat. Odpovídali „Když pracujeme, tak pořádně.“ Nevím, odkud pocházeli a co se s nimi stalo. Nejlépe jsem vycházel s italskými zajatci Badogliany⁷, kteří se po spojenecké invazi postavili proti Němcům.

Brzo jsem byl přeřazen k práci na letiště Žatec. Byla zima a kopal jsem zmrzlou hlínu dle rozkazů. Zachránil mne Herr Gruber. Řídil obrovský bagr, který pojížděl po kolejích. Nejprve mne vybral, abych

Některé baráky v Postoloprtech

v místnosti. Místnosti byly čisté a teplé. Spolubydlící jsme od dřívějška nazvali. Byli různého věku, mladí většinou míšenci, starší manželé židovek. Vycházeli jsme spolu dobře, a ještě mnoho let po osvobození jsem s některými udržel styk. Jen jednou mladý spolubydlící Šulta byl za něco pokárán starším spolubydlícím psychiatrem dr. Knoblochem, a

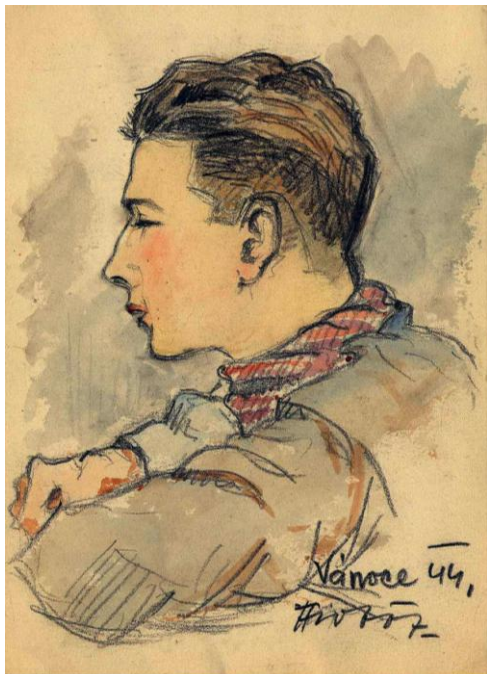
Ladislav Jung v Postoloprtech

⁶ 10. listopadu 1938 došlo k vypálení chomutovské synagogy. Židé, kteří nestačili utéci, byli Sudetskými Němci za bití hnáni po čtyřech do zbytku ČR do Postolopr. Němci zřízený koncentrační tábor v bažantnici byl používán pro válečné zajatce a později vyhrazen pro mužské židovské míšence a manžele židovek. Vězni z celého českého území pracovali spolu s válečnými zajatci na výstavbě letiště Žatec. Tábor fungoval až do dubna 1945.

⁷ Dle maršála Pietro Badoglio, prvního knížete Addis Abeby, který podepsal za Itálii mír se spojenci po jejich úspěšné invazi na Sicílii.

pomáhal přenášet koleje. Zjistil, že mluvím perfektně německy a může se mnou mluvit o čemkoliv. Nasadil mne k sobě do budky bagru. Tam bylo teplo a moje povinnost byla se s ním bavit. Byl Rakušan, sociální demokrat, a měli jsme společné názory na válku a Hitlera. Chránil mne, i když jsem na několik dní zmizel.

Již se nepamatuji, jak jsem dostal v táboře zprávu od OČM⁸, že mám civilní šaty připraveny těsně za hranicemi Protektorátu v Lenešicích. Na mně bylo se tam dostat. Našel jsem místo u plotu tábora,

které bylo zakryté keři, a vyhrabal pod plotem díru. Oznámil jsem panu Gruberovi, že budu na několik dní nemocen. Prolezl jsem pod plotem, a našel silnici, a pochodoval do Lenešic. Na hranicích nebyl nikdo, a tak jsem dorazil a našel telefonní ústřednu. Tři česká děvčata tam sloužila jako telefonistky. Tam na mne čekal můj oděv, boty, brýle s obyčejnými skly a klobouk. Brýle a klobouk jsem nikdy před tím nenosil, a v šeru mne s nimi nikdo nepoznal. Vydal jsem se několikrát do Loun a do Prahy a spojil se s členy OČM; přes ně jsem pokračoval v řízení svých jednotek. Na Vánoce jsem zajel do Kutné Hory. Tam jsem vystrojil sestře stromeček a zůstal s ní přes noc na Štědrý večer. Brzo ráno jsem jel vlakem do Prahy, kde jsem požádal v kanceláři Tábora Hagibor o povolení navštívit matku. Úředník buď nepochopil, nebo nechtěl pochopit, že ježto to byla moje matka, měl jsem být v koncentráku. Povolení jsem dostal a s maminkou jsem směl hodinu mluvit. Hned jsem se vrátil do Postoloprtech a začal dále sloužit u pana Grubera.

Richard Jung v Postoloprtech

Jednou v ústředně Lenešice, když jsem byl již převlečen k návratu, zazvonil telefon a telefonistka na mne zamávala, ať počkám. Volala německá policie české četníky, že utekli nějakí zajatci, a mají je hledat kolem hranic. Po chvíli váhání jsem vyšel. Bylo důležité, abych nebyl v táboře pohřešován. Mrzlo, a bylo možno jít ve tmě po zamrzlém močálu podél silnice. Orientoval jsem dle zpěvu telefonních drátů, které vedle silnice zima rozbuzčela. Nikoho jsem nepotkal a k panu Gruberovi jsem dorazil včas. Doufám, že Herr Gruber přežil postoloprtský masakr Němců Čechy v červnu 1945⁹.

Večer 13. února 1945 nad táborem hřměly stovky spojeneckých letadel. Všichni – vězni, zajatci, zaměstnanci i strážci - jsme se shromáždili navrchu tábora a úžasem pozorovali. Za chvíli se ozvaly další a další výbuchy bomb a celá strana oblohy se zbarvila doruda. Byli jsme svědky náletu na Drážďany. Ten se znovu opakoval příští den. Poté nejen nám, ale i Němcům bylo jasné, jak válka brzo dopadne. Otec ani já jsme však netušili, že našim útrapám není konec. 14. února spadly i bomby na Prahu, a jedna zabila mou sestřenicí, jednu z identických dvojčat Kreisingerových, která jela zdviží se svým dítětem v náručí. Nevěděli jsme, že maminka již nebyla v Hagiboru, ale v Ghettu Terezín. A netušili jsme, že za pár dní nás přijdou z tábora odvést četníci vyslaní Gestapem.

Richard Jung

---

⁸ OČM: Odboj československé mládeže, ilegální protiněmecká organizace, sdružující mnoho skupin po celém Protektorátu a několik na Slovensku. Některé, včetně kutnohorské, jsem postupně po roce 1941 založil já, připojil je k ústředí, jehož jsem se stal členem a několika jsem dále velel přímo.

⁹ V červnu 1945 byli v Postoloprtech shromáždění Němci z obce i okolí. Muži a chlapci od 13 let byli internováni v kasárnách, ostatní v bývalém KZ Postelberg. Velká část z nich včetně několika dětí byla popravena. V roce 1947 bylo exhumováno 763 těl, odhady počtu obětí se ale liší. Některí historici udávají 800-1000 obětí, někteří hovoří o 2000-3000 mrtvých.